

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

«ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ Ν. 3126/2003 ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΩΝ»

Όπως αναφέρεται στην από 19 Οκτωβρίου 2010, προς την Βουλή των Ελλήνων, Έκθεση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας, το ειδικό συνταγματικό καθεστώς, το σχετικό με την ποινική ευθύνη των Υπουργών, υπάρχει προς όφελος της καλής λειτουργίας του πολιτεύματος και όχι για την αυξημένη προστασία των φυσικών προσώπων των Υπουργών. Είναι δε, ένας θεσμός που προβλέπεται σε όλες τις σύγχρονες κοινοβουλευτικές δημοκρατίες.

Με την αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001 και με τον εκτελεστικό του νόμο 3126/2003, επήλθαν βελτιώσεις, σε σχέση με τις ρυθμίσεις του παρελθόντος. Ωστόσο, η εφαρμογή του ισχύοντος νόμου κατέδειξε την ανάγκη μιας ευρύτερης αναθεώρησης του θεσμικού πλαισίου για την ευθύνη των Υπουργών. Οι ριζικές αλλαγές στο νόμο περί της ποινικής ευθύνης των Υπουργών προϋποθέτουν αναθεώρηση του Συντάγματος, καθώς το άρθρο 86 του ισχύοντος Συντάγματος περιγράφει λεπτομερώς το σχετικό ρυθμιστικό πλαίσιο. Ως τότε, όμως, επιβάλλεται να επέλθουν μεταβολές, μέσα στο πλαίσιο και τα όρια που χαράσσει το προαναφερόμενο άρθρο του Συντάγματος, που να ικανοποιούν την καθολικά εκφραζόμενη απαίτηση να μη μένουν ατιμώρητοι οι Υπουργοί για πιθανές αξιόποινες πράξεις που τελούν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Οι επιχειρούμενες αλλαγές με το παρόν σχέδιο νόμου στοχεύουν κυρίως στην εξάλειψη διακρίσεων υπέρ των Υπουργών, που δεν επιβάλλονται από το Σύνταγμα και στην πρόβλεψη δικονομικών μέτρων που διευκολύνουν το ανακριτικό έργο. Με το άρθρο 1 του σχεδίου νόμου ορίζεται ότι η παραγραφή των εγκλημάτων που τελούνται από Υπουργό διέπεται πλέον από τις κοινές διατάξεις του Γενικού Μέρους του Ποινικού Κώδικα, αφού η βραχυχρόνια παραγραφή που καθιερώνει ο ισχύων νόμος, με μόνη αιτιολογία την ανάγκη ταχείας περαίωσης της διαδικασίας, εκτός από τη δημιουργία της εντύπωσης ότι θεσπίζεται αδικαιολόγητο υπουργικό προνόμιο, ουσιαστικά αντιστρατεύεται την αξίωση για ασφαλή διάγνωση της υπόθεσης και ορθή απονομή της δικαιοσύνης. Τούτο, άλλωστε, τονίζεται και στην από 19 Οκτωβρίου 2010 Έκθεση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής, όπου αναφέρεται ότι πρέπει «να καταργηθεί ο ειδικός χρόνος παραγραφής των αδικημάτων που τελούν οι Υπουργοί και Υφυπουργοί και τα σχετικά αδικήματα να παραγράφονται με τη συνήθη παραγραφή που ισχύει για όλους του πολίτες».

Με το άρθρο 2, και λαμβάνοντας υπόψη σχετική πρόταση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής, όπως αυτή διατυπώνεται στην παραπάνω Έκθεσή της προς την Βουλή των Ελλήνων, προτείνεται η θεσμοθέτηση ενός νέου σταδίου αξιολόγησης των στοιχείων που σχετίζονται με αξιόποινες πράξεις Υπουργών. Έτσι, προτού η Βουλή αποφασίσει για τη σύσταση Ειδικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης, συγκροτείται Τριμελές Γνωμοδοτικό Συμβούλιο, αποτελούμενο από ανώτατους δικαστικούς λειτουργούς, και το οποίο, αφού προβεί στο νομικό έλεγχο των στοιχείων και την αξιολόγηση της ουσιαστικής βασιμότητας αυτών, θα γνωμοδοτεί εάν προκύπτει ανάγκη διερεύνησης ποινικής ευθύνης Υπουργού. Θα γνωμοδοτεί, δηλαδή, εάν από τα στοιχεία που έχουν

υποβληθεί στη Βουλή πιθανολογείται η ποινική ευθύνη Υπουργού. Το Γνωμοδοτικό Συμβούλιο θα υποβάλλει, όπως μόλις πιο πάνω αναφέρθηκε, τη γνωμοδότησή του στη Βουλή πριν η τελευταία αποφασίσει τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης, προκειμένου έτσι να υποβοηθηθούν στο έργο τους οι βουλευτές, αφού θα έχουν κατ' αυτόν τον τρόπο τη δυνατότητα να μορφώσουν ασφαλέστερη άποψη για την υπόθεση. Ακόμη, με την εν λόγω γνωμοδότηση του Τριμελούς Γνωμοδοτικού Συμβουλίου, περιορίζεται η άσκοπη ενασχόληση της Βουλής με προδήλως αβάσιμες, προπετείς και ανεπίδεκτες δικαστικής εκτίμησης καταγγελίες κατά Υπουργών.

Περαιτέρω, με το άρθρο 3, ορίζεται ότι η διενεργούσα την προκαταρκτική εξέταση κοινοβουλευτική επιτροπή, η οποία έχει όλες τις αρμοδιότητες του Εισαγγελέα Πρωτοδικών όταν αυτός ενεργεί προκαταρκτική εξέταση, διατάσσει την κατάσχεση των οικονομικών ωφελημάτων, κατά την έννοια του άρθρου 76 παρ. 1 του Ποινικού Κώδικα, που τυχόν προέκυψαν από την αξιόποινη πράξη του Υπουργού. Τούτο ορίζεται, το μεν για το λόγο ότι στην νομολογία και θεωρία υπάρχουν διϊστάμενες απόψεις αν στην προκαταρκτική εξέταση είναι δυνατή η κατάσχεση, όμως, η μάλλον κρατούσα άποψη είναι υπέρ της επιβολής ενός τέτοιου μέτρου [βλ. *N. Ανδρουλάκη*, Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης, έκδ. γ', 2007, σελ. 304, πλαγιαρ. 492, *Θ. Δαλακούρα*, ΠοινΔικ 2007 σελ. 1326 επ., ιδίως 1328-1329, *M. Μαργαρίτη*, Ερμηνεία Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, Αθήνα 2008, υπ' άρθρο 253, σελ. 490, πλαγιαρ. 4], το δε γιατί κρίνεται ότι έτσι εξυπηρετείται άμεσα το δημόσιο συμφέρον, το οποίο έχει πληγεί από την άδικη πράξη του Υπουργού. Περαιτέρω ορίζεται ότι για τα κατασχεθέντα αποφαινεται το Δικαστικό Συμβούλιο του άρθρου 8 [η κλήρωση των μελών του οποίου γίνεται σε δημόσια συνεδρίαση της ολομέλειας της Βουλής] με το βούλευμα που εκδίδει για την ουσία της κατηγορίας και τελειωτικώς η τύχη αυτών

κρίνεται με την απόφαση του κατά το άρθρο 86 του Συντάγματος Ειδικού Δικαστηρίου, όπως ειδικότερα προβλέπεται στο άρθρο 7 του παρόντος νομοσχεδίου.

Ακόμη, κρίθηκε ότι είναι ανάγκη, προς μείζονα διασφάλιση των συμφερόντων του Δημοσίου, να μπορεί ο ανακριτής-μέλος του Αρείου Πάγου, με τη σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα του Συμβουλίου (που ομοίως είναι αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου), να απαγορεύσει την κίνηση κάθε είδους λογαριασμών, τίτλων ή χρηματοπιστωτικών προϊόντων που τηρούνται σε πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικό οργανισμό, καθώς και το άνοιγμα των θυρίδων θησαυροφυλακίου του κατηγορουμένου, έστω και κοινών οποιουδήποτε είδους με άλλο πρόσωπο, εφόσον υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι οι λογαριασμοί, οι τίτλοι, τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα ή οι θυρίδες περιέχουν χρήματα ή πράγματα που προέρχονται από τέλεση της πράξης. Τηρείται δε η αρχή της αναλογικότητας, αφού ορίζεται ότι η κατά τα άνω απαγόρευση κίνησης λογαριασμών επιτρέπεται μόνον όταν η πράξη για την οποία διενεργείται ανάκριση είναι σε βαθμό κακουργήματος. Η απαγόρευση ισχύει από τη χρονική στιγμή της επίδοσης στο πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικό οργανισμό της διάταξης του ανακριτή και από τότε απαγορεύεται το άνοιγμα της θυρίδας και είναι άκυρη έναντι του Δημοσίου εκταμίευση χρημάτων από το λογαριασμό ή εκποίηση τίτλων ή χρηματοπιστωτικών προϊόντων. Ρητώς εξαιρούνται από την απαγόρευση λογαριασμοί και ποσά τα οποία είναι αναγκαία για την κάλυψη των γενικότερων δαπανών διαβίωσης του κατηγορουμένου και της οικογένειάς του, των εξόδων για την νομική του υποστήριξη και των βασικών εξόδων για την διατήρηση των δεσμευμένων ως άνω στοιχείων. Ο κατηγορούμενος και ο τρίτος δικαιούνται να ζητήσουν την άρση της διάταξης του ανακριτή, με αίτηση που απευθύνεται προς το Δικαστικό Συμβούλιο, ενώ προβλέπεται και η δυνατότητα ανάκλησης της διάταξης

αν προκύψουν νέα στοιχεία. Έτσι, ρυθμίζονται τα σχετικά ζητήματα στο άρθρο 5 του σχεδίου νόμου.

Τέλος, με τον ισχύοντα νόμο περί ποινικής ευθύνης των Υπουργών, δεν επιτρέπεται κατά Υπουργού η έκδοση εντάλματος βίαιης προσαγωγής, σύλληψης και προσωρινής κράτησης, ούτε δε και η επιβολή περιοριστικών όρων σε αυτόν. Και ενώ φαίνεται δικαιολογημένη η μη έκδοση σε βάρος Υπουργού εντάλματος βίαιης προσαγωγής, σύλληψης και προσωρινής κράτησης, που αποτελούν σκληρά μέτρα δικονομικού καταναγκασμού και προκαλούν δυσανάλογη βλάβη στην πολιτική ζωή του τόπου σε σχέση με το δικονομικό όφελος στο οποίο στοχεύουν (:εξασφάλιση της παρουσίας του κατηγορουμένου στην ποινική διαδικασία), ωστόσο, δεν φαίνεται δικαιολογημένη η απαγόρευση επιβολής περιοριστικών όρων, αφού οι τελευταίοι αποτελούν ήπιο μέτρο στοιχειώδους δικονομικής εξασφάλισης. Συνεπώς, με το άρθρο 6, προτείνεται με το Σχέδιο Νόμου ότι είναι δυνατή, κατά τους όρους των άρθρων 282 παράγραφοι 1 και 2 και 296 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, η επιβολή περιοριστικών όρων σε Υπουργό.